

MEMO

Bestemd voor : Gemeenteraad
Van : E. Boog
Betreft : Toelichting aangiftecijfers in jaarprogramma
Datum : 31 mei 2022

Aanleiding

Op de informatieve raadsvergadering van 7 april 2022 is door de VVD gevraagd naar de betekenis en het gebruik van aangiftecijfers in het jaarprogramma uitvoering integrale veiligheid 2022. De beantwoording op deze vraag is toegezegd in de vorm van een memo.

Toelichting op de aangiftecijfers.

Aangiftecijfers als beeld van criminaliteitsomvang

Om een beeld van de omvang van criminaliteit in de gemeente te krijgen worden verschillende bronnen gebruikt: slachtofferenquêtes, CBS Politiestatistiek, vervolging- en berechtingsgegevens vanuit het OM en door de verschillende organisaties opgestelde (kwalitatieve) dreigingsbeelden en uitgevoerde onderzoeken.

Een van de manieren om een beeld te krijgen van de omvang van criminaliteit in de gemeente zijn de aangiftecijfers. Een slachtoffer van een delict kan op elk bureau, telefonisch of online aangifte doen van een misdrijf, waarna de aangifte in de cijfers wordt geregistreerd op de pleegplaats van het delict op gemeenteniveau. Ook wordt door gemeenteambtenaren namens het college van B&W aangifte gedaan. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij valsheid in geschrifte¹. Aangiftes worden gecategoriseerd in verschillende delicttypes, die breed van aard kunnen zijn. Zo worden verschillende vormen van diefstal in de cijfers wel uitgesplitst, maar andere categorieën als één categorie weergegeven.

Het aantal aangiftes geeft, in samenhang met andere bronnen en kwalitatieve analyse, een indicatie van de omvang van de criminaliteit. Het aantal aangiftes dat wordt gedaan wordt echter niet alleen beïnvloed door het aantal delicten dat gepleegd wordt, maar ook door de aangiftebereidheid. Niet over alle gepleegde delicten wordt door slachtoffers aangifte gedaan. Een verklaring voor de hoeveelheid aangiftes hangt ook af van het type delict, kenmerken van het slachtoffer en kenmerken van de omgeving.

¹ Meestal gepleegd met oog op woonfraude of verkrijging van (exploitatie)vergunningen.

Er wordt door criminologen regelmatig onderzoek gedaan naar aangiftebereidheid. Zo weten we dat de ernst van het delict (zowel fysiek als financieel) een belangrijke rol speelt in de beslissing om aangifte te doen. Van diefstal wordt vaker aangifte gedaan dan van geweld of vernieling, van autodiefstal wordt veel vaker aangifte gedaan dan van fietsendiefstal. Vrouwen doen over het algemeen eerder aangifte dan mannen, jongere slachtoffers doen minder snel aangifte dan ouderen. Hoogopgeleiden doen minder vaak aangifte dan laagopgeleiden. In wijken met een hogere socio-economische status wordt sneller aangifte gedaan en in wijken met meer verhuismobiliteit worden minder aangiftes gedaan.

Aangiftes als beeld van politie-inzet

Aangiftes geven maar in beperkte mate een beeld van de benodigde inzet van de politie, al dan niet op bepaalde delicttypes. De politie heeft naast het opsporen van strafbare feiten immers ook als taken de openbare orde te bewaren, noodhulp te verlenen en criminaliteit te voorkomen door preventieve maatregelen zoals voorlichting.

De politie heeft een zelfstandige opsporingsbevoegdheid. Zij hoeft niet te wachten tot er een aangifte volgt, maar kan proactief criminaliteit opsporen. Dat moet per definitie al voor het vervolgen van overtredingen, waar geen aangifte van kan worden gedaan. Veel politiewerk richt zich op overtredingen, denk bijvoorbeeld aan verkeersovertredingen, overtredingen op de openbare orde, drank of (lichte) druggerelateerde vergrijpen en kleine milieuovertredingen.

Soms volgt na het zelfstandig opsporen van misdrijven achteraf alsnog aangifte. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de energieleverancier aangifte doet van elektriciteitsdiefstal nadat de politie een hennepplantage heeft ontdekt en ontmanteld. Ook in het geval van belediging van een ambtenaar in functie is het mogelijk dat een politiebeambte achteraf aangifte doet, dit komt in de praktijk voor bij ernstigere beledigingen. In veel andere gevallen wordt na opsporing tot vervolging overgegaan zonder dat een aangifte wordt geregistreerd. Dat is onder andere het geval bij 'slachtofferloze' delicten zoals drugs- en wapenhandel.

Aangiftes als trendbeeld

In het jaarprogramma wordt aangegeven dat de politiecijfers moeten worden gezien in samenhang met de toename van het aantal inwoners en woningen. Een basaal uitgangspunt zou daarbij kunnen zijn dat als het aantal inwoners met 10% toeneemt, het aantal aangiften/delicten naar verwachting ook met 10% toeneemt. Feitelijk is dat vaak niet het geval. Ter illustratie zijn in het jaarprogramma enkele voorbeelden genoemd van aantallen aangiftes per 1000 woningen of inwoners per jaar. Door het aantal aangiften in absolute zin ook weer te geven als aantal per 1000 inwoners worden trends iets beter zichtbaar. Aan deze cijfers kan vervolgens nadere duiding worden gegeven met behulp van algemene kennis over het type delict en specifieke kennis over relevante eigenschappen van de woningen en bewoners van Diemen.

Bij opvallende stijgingen en dalingen kan worden onderzocht wat mogelijke oorzaken zijn. Dergelijke kennis wordt vertaald naar bijvoorbeeld het Trendbeeld van de politie. Dit kan aanleiding geven om beleid op te stellen, te vernieuwen of om bepaalde onderwerpen anders te prioriteren.

Conclusie

Aangiftegetallen zijn een behulpzame kwantitatieve indicator over de omvang van (verschillende vormen van) criminaliteit. Trends in cijfers kunnen een signaal geven om bepaalde fenomenen nader te analyseren ten behoeve van beleid en prioriteiten. De aangiftecijfers als zodanig zijn echter geen cijfers die geschikt zijn als prestatie-indicatoren of maatgevende cijfers voor politie-inzet.